

Lalín, outono de 1946

Mércores 2 de outubro

Detense diante do número catro da avenida Buenos Aires, preto do barrio da Cacharela, na parte alta da vila. Consulta o seu Roskopf de prata. Quedan dous minutos para as cinco da tarde. Garda o reloxo no peto dereito do chaleco e entra no portal, escuro e húmido. Observa á esquerda o rectángulo dunha porta cerrada, nidiamente trazado pola claridade procedente do outro lado. Vai cara á porta, pousa a man no picaporte e demórase un intre, á escoita.

Finalmente abre e entra nunha oficina espazosa, de teito alto, con tres portas de dobre folla, madeira grosa e cristais cadrados -opacados con trazos brutais de pintura verde-, que dan á beirarrúa. Entre a segunda e a terceira porta hai un retrato de Franco. Baixo o retrato, e de costas a el, un garda civil uniformado teclea nunha máquina de escribir.

Sobre a mesa repousa o tricornio.

Á beira, outro home, alto, de pé, sostén un feixe de papeis na man esquerda e apoia o índice e o corazón da man dereita no taboleiro da mesa, ao carón do tricornio. Viste traxe azul mariño, de chaqueta cruzada, camisa azul e gravata negra. Un fino bigote remarca a liña do seu beizo superior, e o perfecto pranchado do pantalón remata sobre os puntiagudos zapatos, negros e relucentes.

Non se decatan da presenza do visitante, ata que el se achega e saúda.

—Boas tardes -toca cos dedos a aba do sombreiro. O home alto alza os ollos dos papeis, e o garda civil interrompe o tecleo-. Son Román Ulloa, e estou citado polo comandante Montalvo para as cinco da tarde.

—Ah, si. -Avívanse cordiais as pupilas escuras do home alto que, sen soltar os papeis, dá uns pasos cara a el e téndelle a man dereita:-. Xenaro Valverde, para servilo.

Chocan as mans. Valverde ordénalle ao garda civil:

—Romeu, suba e dígalle ao comandante que don Román Ulloa, o avogado, está aquí.

O garda civil, posto en pé, esboza un saúdo militar e abandona a oficina a paso lixeiro.

Valverde vólvese cara a Ulloa, pousa a man dereita no antebrazo esquerdo do avogado e o conduce ata unha cadeira xunto á mesa escritorio

que hai ao fondo da oficina.

—Sente, por favor.

—Grazas.

Ulloa senta e cruza as pernas. Valverde arrodea a mesa e senta ao outro lado, fronte a el. Saca unha pitilleira e ábrea, deixando ao descuberto unha fileira de tabaco louro Chesterfield, presa cun elástico azul.

—Fuma vostede? -estende o brazo sobre a mesa e aproxima a Ulloa a pitilleira aberta.

—Fumo, si, pero non tabaco louro. Fumarei do meu, se non lle molesta.

—Por suposto que non.

Ulloa saca unha petaca de coiro, ábrea en horizontal e tira dela un groso cigarro.

—É picadura, non é?

—Si, é. De tabaco Gener. Fanmos na casa a máquina.

Valverde ofrécelle lume coa chama do seu chisqueiro.

—Está riba de nós o outono -comenta-. Teño entendido que os invernos son longos e fríos aquí. Ten sona de duro o clima desta terra.

—Así é -asente Ulloa, botando unha bocanada de fume e inclinando a cabeza para atrás-. Pero os outonos non sempre son malos.

Gardan silencio. Por un intre cruzan a mirada, inquisitivos.

Valverde pousa o pitillo louro no cinceiro e remove repetidamente os papeis que ten sobre a mesa ata deixalos perfectamente ordenados.

—Por certo, terminou o congreso de xuristas?

—Si, hai tres días.

—Só nesta vila hai cinco avogados, non si? -inquire Valverde-.

Moitos avogados son eses, non lle parece? Aínda que vostede traballa polos outros catro... -engade sorrindo-.

—Todos traballamos máis ou menos -responde Ulloa impasible.

—Vostede máis -insiste Valverde.

Ulloa garda silencio, inclínase cara adiante e apaga a cabicha no cinceiro ao tempo que se abre a porta e o garda civil anuncia:

—O señor comandante ordena que suban.

—Veña comigo -di Valverde ao tempo que se ergue.

Ulloa acompaña. Soben ao primeiro andar, ata chegar a unha porta cun chamador de metal. Enriba do chamador hai unha placa ovalada de porcelana, coa imaxe dun Xesús de rostro sereno e barbado, lacias guedellas e tórax ocupado por un corazón rematado na parte superior cunha cruz. Orlando a placa lese: *Dios bendiga cada rincón de esta casa*. Valverde peta suavemente co chamador unha soa vez. De inmediato abre a porta unha moza miúda e fraca, lisa de peito e vestida de negro, non sendo unha cofia branca sobre os seus cabelos louros.

—Pasen -di ela con voz retraída.

Valverde cédelle paso a Ulloa, que se descobre, tomando O sombreiro na man dereita. Entran nun pequeno vestíbulo,

Alumeado soamente pola luz que traspasa o fachinelo sobre o lintel dunha porta situada á esquerda. Á dereita, o espello dun paraugueiroreflicte as imaxes de Ulloa e Valverde.

A moza abre a porta da esquerda e, apartándose, dilles:

—Entren, por favor. O señor virá agora mesmo.

De novo Valverde cédelle o paso a Ulloa, cunha indicación afectuosa. A moza cerra a porta tras eles e déixaos sos. Os dous homes quedan de pé nun pequeno cuarto que dá a un dos balcóns da fachada principal. O mobiliario é escaso: unha librería de piñeiro e unha mesa camilla cuberta por un faldón de veludo verde descolorido, circundada por unha butaca e tres cadeiras. Completa a estancia un vello sofá, tapizado tamén de verde e situado contra a parede, de fronte á librería. Sobre a mesa, un quinqué dourado e unha novela da colección Biblioteca Oro Editorial Molino, coa cuberta en rústica de cores, titulada *La venganza del Oeste*.

—Son as únicas que le... -comenta irónico Valverde.

O comandante entra cando Valverde remata a frase. Pequeno, tripudo e completamente calvo, viste chaqueta gris de punto e pantuflas caseiras que acentúan a súa curta estatura. Saúda a Ulloa apreixoándolle a man entre as súas, ao tempo que lle di:

—Tiña moito interese en coñecelo. -Dirixe entón a mirada a Valverde:- Se é preciso xa te chamarei.

—Ás súas ordes.

O comandante cerra a porta cando Valverde sae, vólvese cara a Ulloa, toma coas súas mans unha das cadeiras e sepáraa da mesa camilla.

—Sente aquí, por favor. Quere tomar algo? Un café, unha copa?...

—Non, grazas.

Ulloa senta, cruza as pernas e pousa o sombreiro sobre o xeonllo dereito sen soltalo.

O comandante senta fronte a el, cõa librería detrás, apoia os cõbados nos brazos da butaca, repousa as costas no respaldo e enlaza as mans sobre o abdome.

—Ben -principia-. Mandeiño chamar porque teño moi boas referencias sobre vostede e quero que me bote unha man nun asunto que pretendo resolver da mellor forma posible.

Coido

que vostede é o home indicado. -Fala amodo, cun lixeiro ceceo e un fío de cuspe ensarillado nos beizos carnosos e pãlidos, incapaces de agochar o grosor desmesurado da lingua, que apenas lle cabe na boca.

—Que quere dicir con boas referencias? -inquire Ulloa.

—Oh, non me interprete mal -sorrí abertamente, deixando ao descuberto a humidade avermellada da súa boca, ao tempo que o cuspe se despraza da comisura dos beizos-. As boas referencias

de que lle falo circunscríbense ao seu prestixio profesional e á súa asepsia política.

Un bo avogado, nin adicto nin desafecto ao réxime, abonda con iso para min. Así que convén que nos entendamos desde o principio. Tal e como eu o vexo, vostede é a persoa que necesito para solventar con rapidez, e, a poder ser, con satisfacción de todos, o asunto que lle Quero expoñer.

—Que asunto é ese?

—A compra do pazo dos Ferreiroa.

—Non será doado.

—Por que o di?

—Porque o pazo non é só de Xacobo Ferreiroa. Xacobo ten unha irmá, Ana, que vive en Francia e tamén é dona do pazo. Por outra parte, non estou seguro de que ela sexa maior de idade.

—Cumpriu a maioría de idade hai once días exactamente, e antonte saíu para aquí -informa o comandante-. Chega pasadomañá á estación de Monforte.

—Pero non venderán, diso pode estar seguro.

—Venderán, señor Ulloa, verá como si. -O comandante inclínase cara adiante,

pousa as mans no borde da mesa e, fitando a

Ulloa coas negras pupilas, susúrralle en ton imperativo:- Terán que vender.

—Comprendo -di Ulloa, esbozando un sorriso irónico-. Ese é outro falar. En calquera caso, non sei que teño que ver eu neste asunto.

—Vostede é avogado e amigo dos Ferreiroa, e sabe que dispoñemos de medios legais dabondo para facernos co pazo, queiran ou non vendelo. Deberá convencelos de que a venda é a única solución razoable. Como ve, non lle pido nada que non aconsellaría vostede a calquera dos seus clientes.

—Os Ferreiroa non son uns clientes calquera, señor comandante -brillan aceirados os ollos grises de Ulloa, que engade con voz afiada: -De ningún modo hanse avir a facer o trato cos que mataron ao seu pai.

O comandante non se inmuta. Permanece varios segundos en silencio, sen mover un só músculo da cara. Descansa o corpo sobre o respaldo da butaca, enlaza de novo as mans sobre o ventre e di:

—Entendo o que acaba de dicir. Pero permítame recordarlle que aquí houbo unha guerra. Tanto dun lado como do outro houbo paseos e asasinatos sen máis. Sen embargo, ao pai dos Ferreiroa non o pasearon nin o mataron ás agachadas, como vostede debe saber. Segundo os meus informes, e corríxame se me equivoco, foi xulgado daquela polo tribunal competente, condenado e executado en cumprimento da pena. Estes son os feitos, e alá cadaquén coa opinión que teña deles.

O comandante respira profundamente e continúa, agora nun

ton confidencial:

—Verá, señor Ulloa, este lerio do pazo, como lle dixen, non é do meu agrado. Tentarei levalo adiante da maneira menos traumática, e coido que a súa mediación pode ser decisiva a este respecto, como xa lle indiquei. Mesmo estou disposto a facer un pacto con vostede, en proba da miña boa vontade. Pero non caben enganos. Con pacto ou sen el, os Ferreiroa non continuarán no pazo. Creo que falo con suficiente claridade.

—Desde logo -asente Ulloa-. Pero, de que pacto me fala?

—Déame a súa palabra de que, como avogado e amigo dos Ferreiroa, recomendaralles que vendan o pazo. E de que, se non atenden o seu consello, non asumirá vostede a defensa legal do asunto. E eu darei orde de poñer en liberdade a un tal Suso de Barallobre, que, como sabe, leva detido máis dun mes. Teño entendido que é o seu caseiro, non si?...

—Non exactamente. É fillo do que foi caseiro do meu pai.

—Tanto ten, cónstame que é persoa pola que sente vostede especial afecto. Desde que o detivemos non houbo máis remedio que mantelo incomunicado, pero estou informado dos intentos de vostede de poñerse en contacto con el, todos eles lamentablemente infructuosos.

Talvez lle faltou o que, posiblemente, fora o máis eficaz: falar comigo directamente.

En calquera caso, agora ten nas mans a súa liberdade.

—Está ben, de acordo, pero haberá outros avogados que defendan aos Ferreiroa se eu me nego a facelo.

—Non -sorrí o comandante-, non os haberá.

—Cando poñerán en liberdade a Suso?

—Mañá darei a orde e pasado estará fóra.

—Queda algo por determinar para o caso, improbable, de que accedan polas boas a vender... Canto lles pagarán polo pazo?

—O prezo, meu querido amigo, fixarémolo nós.